

AAV-001-0012112 Seat No. _____

B. A. (Sem. II) (CBCS) Examination

April / May - 2016

Economics : Paper - IV

(Basic Issues of Indian Economy-II) (Elective-II) (New Course)

Faculty Code : 001

Subject Code : 0012112

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours]

[Total Marks : 70

- સૂચના : (૧) દરેક પ્રશ્નના જવાબ મુખ્ય ઉત્તરવહીમાં લખો.
(૨) જમણી બાજુના અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

- ૧ નીચેના બહુવિકલ્પ પ્રશ્નોના સાચા ઉત્તર આપો : ૨૦
- (૧) “હરિયાણી ક્રાંતિ એક એવું અગત્યનું લીવર છે કે જેનાથી વિકસતા દેશોમાં આર્થિક, સામાજિક અને રાજકીય ફેરફારોને ઉત્તેજન મળે છે” આ વિધાન કયા અર્થશાસ્ત્રીએ કહેલ છે ?
- (A) સાયમન કુઝનેટ
(B) પ્રો. સ્ટોનિયર
(C) ડૉ. એડ્મન ફ્લોરેસ
(D) સિલ્વર મેન
- (૨) કયા અર્થશાસ્ત્રી કહે છે કે, “ખેત વિકાસની પ્રક્રિયા એ ફક્ત અન્ન ક્ષેત્રે સ્વાવલંબન પ્રાપ્ત કરવાની પ્રક્રિયા નથી, પરંતુ ઝડપી અને વધુ શક્ય વિકાસ પ્રાપ્ત કરવાની પ્રક્રિયા છે”
- (A) પ્રો. સેમુલ્સન
(B) એમ.એસ.સ્વામીનાથન
(C) જે. આર. હિક્સ
(D) પ્રો. લર્નર
- (૩) ભારતમાં ખેતી ક્ષેત્રે હરિયાણી ક્રાંતિની શરૂઆત કઈ સાલમાં થઈ ?
- (A) ૧૯૫૮-૫૯
(B) ૧૯૭૩-૭૪
(C) ૧૯૬૬-૬૭
(D) ૧૯૬૯-૭૦

- (૪) હરિયાણા ક્રાંતિના નિર્ધારક પરિબલોમા નીચેનામાંથી કયા પરિબલનો સમાવેશ થતો નથી ?
- (A) સિંચાઈની સુવિધા
 (B) ખાતરનો વપરાશ
 (C) આધુનિક ખેત સાધનો
 (D) પરંપરાગત પદ્ધતિ
- (૫) ખેત માળખાના વિકાસ માટે ક્યારથી સામૂહિક વિકાસયોજના શરૂ કરવામાં આવી ?
- (A) ૨ ઓક્ટોબર ૧૯૫૨
 (B) ૨ ઓક્ટોબર ૧૯૬૨
 (C) ૨ ઓક્ટોબર ૧૯૫૮
 (D) ૨ ઓક્ટોબર ૧૯૬૫
- (૬) ઉદારીકરણ, ખાનગીકરણ અને વૈશ્વકીકરણએ.....
- (A) આંતરિક વિકાસના ઘટકો છે
 (B) બાહ્ય વિકાસના ઘટકો છે
 (C) રાજકોષીય નીતિના ઘટકો છે
 (D) આર્થિક સુધારાના ઘટકો છે
- (૭) વિનિવેશની પ્રક્રિયા એ શેનો ભાગ ગણાવી શકાય ?
- (A) ખાનગીકરણ
 (B) વૈશ્વકીકરણ
 (C) ઉદારીકરણ
 (D) રાષ્ટ્રીયકરણ
- (૮) ઔદ્યોગિક ક્ષેત્રે ખાનગીકરણનો અમલ કેટલી રીતે થાય છે ?
- (A) ૫
 (B) ૩
 (C) ૨
 (D) ૪
- (૯) ૧૯૯૧ના આર્થિક સુધારા પછી છેલ્લા ૨૦ વર્ષના ગાળામા ભારતનો ઔદ્યોગિક વૃદ્ધિ દર.....
- (A) સ્થિર રહ્યો
 (B) વધ્યો
 (C) ઘટ્યો
 (D) વધુ પડતો ઓછો થયો

- (૧૦) ૧૯૯૧થી અલમમાં મૂકવામાં આવેલ આર્થિક સુધારાઓમાં નીચેનામાંથી કઈ પ્રક્રિયાનો સમાવેશ થતો નથી ?
- (A) રાષ્ટ્રીયકરણ
(B) ઉદારીકરણ
(C) ખાનગીકરણ
(D) વૈશ્વિકીકરણ
- (૧૧) આપણા પાયાના પ્રશ્નોને હલ કરવામાં કયા સાહસો સૌથી વધુ મહત્વના છે ?
- (A) મોટા કદના
(B) નાના અને મધ્યમ કદના
(C) મધ્યમ કદના
(D) નાના કદના
- (૧૨) મધ્યમ કદના સાહસો મોટા સાહસોને શું પૂરું પાડે છે ?
- (A) ટેકનીકલ સાધનો
(B) યંત્રો
(C) પ્રોસેસ કરેલો કાચો માલ
(D) તાલીમબદ્ધ શ્રમિકો
- (૧૩) જે સાહસ ઉત્પાદનને યંત્રોની મદદથી ચોક્કસ સ્વરૂપ આપ્યા બાદ અન્ય સાહસોના નિક્ષેપ તરીકે લેવામાં આવે છે તે સાહસોને શું કહે છે ?
- (A) પાયાનું સાહસ
(B) મધ્યવર્તી સાહસ
(C) સંયુક્ત સાહસ
(D) પરાવલંબી સાહસ
- (૧૪) મધ્યમકદના સાહસોમાં ઉત્પાદકતાનો વિશેષ આધાર શેના પર રહેલો છે ?
- (A) કાચા માલની પ્રક્રિયા
(B) વીજળીના પુરવઠાની પ્રાપ્તિ
(C) માનવ શ્રમની પ્રાપ્તિ
(D) નિયોજકતાની કુશળતા
- (૧૫) મધ્યમ કદના સાહસોના વણવપરાયેલી ઉત્પાદન શક્તિ માટે ક્યાંપરિબળ જવાબદાર છે ?
- (A) મૂડીની ખેંચ
(B) વીજળીના પુરવઠાની અનિયમીતતા
(C) કાચા માલની ખેંચ
(D) બધા જ

- (૧૬) ૧૨મી યોજનામાં જાહેર ક્ષેત્રે કેટલું મૂડીરોકાણ કરવાનો લક્ષ્યાંક નક્કી કરવામાં આવ્યો છે ?
- (A) ૮૫૭૩૪૨૨ કરોડ
 (B) ૮૩૮૦૨૪૫ કરોડ
 (C) ૭૬૬૯૮૦૭ કરોડ
 (D) ૭૬૪૭૩૩૦ કરોડ
- (૧૭) ૧૨મી યોજનામાં કરવેરા દ્વારા કેટલા કરોડ રૂપિયા ભેગા કરવાનો લક્ષ્યાંક નક્કી કરવામાં આવ્યો છે ?
- (A) ૭૫૪૨૨૨૦ કરોડ
 (B) ૬૩૯૦૩૭૫ કરોડ
 (C) ૪૫૫૦૪૨૩ કરોડ
 (D) ૨૩૪૭૩૦૦ કરોડ
- (૧૮) ૧૨મી યોજનાની નીચેનામાંથી કઈ બાબત નબળી ગણાવી શકાય ?
- (A) અતિ મહત્વાકાંક્ષી યોજના
 (B) નાણાકીય સાધનોના ઊંચા લક્ષ્યાંકો
 (C) બિન વિકાસ ખર્ચનું વધુ પડતું પ્રમાણ
 (D) ઉપરોક્ત ત્રણેય
- (૧૯) ૧૨મી યોજનામાં નીચેનામાંથી કઈ સમસ્યાને હલ કરવાનું મુશ્કેલ જણાય છે ?
- (A) ગરીબી
 (B) બેરોજગારી
 (C) આર્થિક અસમાનતા
 (D) ઉપરોક્ત ત્રણેય
- (૨૦) ૧૨મી યોજનાને અંતે ભારતની વસ્તી કેટલી થવાનો અંદાજ મૂકવામાં આવ્યો છે ?
- (A) ૧૨૬.૯ કરોડ
 (B) ૧૨૮.૫ કરોડ
 (C) ૧૨૪.૩ કરોડ
 (D) ૧૨૫.૮ કરોડ

૨ ટેકનોલોજિકલ પરિવર્તનોનો અર્થ સ્પષ્ટ કરી તેના સર્જક નીપજ ઘટકોનો ખ્યાલ આપો. ૧૦

અથવા

૨ ભારતમાં હરિયાણી ક્રાંતિને અસર કરતાં પરિબળો જણાવો. ૧૦

૩ આર્થિક સુધારા એટલે શું ? તેના હેતુઓ જણાવો. ૧૦

અથવા

૩ વૈશ્વિકીકરણની ભારતીય અર્થતંત્ર પરની અસરો જણાવો. ૧૦

૪	નાના પાયાના સાહસોનો અર્થ સ્પષ્ટ કરી તેનું મહત્ત્વ સમજાવો.	૧૦
	અથવા	
૪	ભારતમાં આઝાદી પછી મધ્યમ કદના સાહસોના વિકાસનાં કારણો જણાવો.	૧૦
૫	૧૧મી યોજનાના પરિણામોનું મૂલ્યાંકન કરો.	૧૦
	અથવા	
૫	૧૨મી યોજના સામેના પડકારો સમજાવો.	૧૦
૬	ટૂંક નોંધ લખો : (કોઈ પણ એક)	૧૦
	(૧) ભારતમાં થયેલ હરિયાણી ક્રાંતિની પ્રગતિનો ખ્યાલ આપો	
	(૨) આર્થિક સુધારા અન્વયે અમલમાં આવેલ ઉદારીકરણ ખાનગીકરણ અને વૈશ્વિકીકરણની ચર્ચા કરો	
	(૩) નાના કદના સાહસોની સમસ્યાઓને હલ કરવાના ઉપાયો જણાવો.	

ENGLISH VERSION

Instructions : (1) Write answer of every questions in main answer.
(2) Figures of right side indicate marks of.

1	M.C.Q.	20
(1)	“Green revolution is important lever which emphasizes the economic, social political changes of developing countries” – whose sentence is this ?	
	(A) Simoncruzenets	
	(B) Prof. Stonier	
	(C) Dr. Admondflores	
	(D) Silver Man	
(2)	“Agricultural development is not only process of self-reliable in food grains but it is a process of faster and more possible development” – whose sentence is this ?	
	(A) Prof. Semulson	
	(B) M.S. Swaminathan	
	(C) J.R. Hicks	
	(D) Prof. Lerner	
(3)	When the green revolution started in agriculture sector in India ?	
	(A) 1958-59	
	(B) 1973-74	
	(C) 1966-67	
	(D) 1969-70	

- (4) Which factor is not included in the determinant factors of green revolution given below ?
- (A) Irrigation facility
  - (B) Use of fertilizer
  - (C) Modern agricultural equipment
  - (D) Traditional production method
- (5) From when integrated development system started for development of agriculture structure ?
- (A) 2 October 1952
  - (B) 2 October 1962
  - (C) 2 October 1958
  - (D) 2 October 1965
- (6) Liberalization, privatization and globalization are :
- (A) Components of internal development
  - (B) Components of external development
  - (C) Components of fiscal policy
  - (D) Components of economic reforms
- (7) Disinvestment process is a part of
- (A) Privatization
  - (B) Globalization
  - (C) Liberalization
  - (D) Nationalization
- (8) How many ways to implementation of privatization in industrial sector ?
- (A) 5
  - (B) 3
  - (C) 2
  - (D) 4
- (9) Rate of industrial growth after 1991 economic reform during 20 years is _____.
- (A) Stabled
  - (B) Incremented
  - (C) Decremental
  - (D) More decreased
- (10) Which process is not included in economic reforms started in 1991 ?
- (A) Nationalization
  - (B) Liberalization
  - (C) Privatization
  - (D) Globalization

- (11) Which industries are most important to solve our basic problems ?
- (A) Large scale industries
  - (B) Small and medium scale industries
  - (C) Medium scale industries
  - (D) Small scale industries
- (12) Medium scale industries supplies of large scale industries.
- (A) Technical equipment
  - (B) Machines
  - (C) Processed raw material
  - (D) Trained labors
- (13) The production of enterprise is raw materials of other enterprise is called
- (A) Basic Enterprise
  - (B) Middle enterprise
  - (C) Combined enterprise
  - (D) Dependent enterprise
- (14) The production in medium scale industries mostly based on .....
- (A) Process of raw material
  - (B) Gain of electricity
  - (C) Gain of human labour
  - (D) Skill of entrepreneur
- (15) Which factor is responsible for unused production capacity in medium scale industries ?
- (A) Shortage of capitals
  - (B) Irregularity of electricity
  - (C) Shortage of inputs
  - (D) All of above
- (16) How many investment of public expenditure determined in 12th plan ?
- (A) 8573422 Cr.
  - (B) 8380245 Cr.
  - (C) 7669807 Cr.
  - (D) 7647330 Cr.
- (17) How many Cr. Rs is determined to receive from taxation in 12th plan ?
- (A) 7542220
  - (B) 6390375
  - (C) 4550423
  - (D) 2347300

- (18) Which is the dark side of 12th plan ?
 (A) Most ambitious plan
 (B) High targets of monetary sources
 (C) More portion of nondevelopment expenditure
 (D) All of above
- (19) Which is the hard problem to solve in 12th plan from given below ?
 (A) Poverty
 (B) Unemployment
 (C) Economic inequality
 (D) All of above
- (20) How many population will be at the end of 12th plan estimated ?
 (A) 126.9 Cr.
 (B) 128.5 Cr.
 (C) 124.3 Cr.
 (D) 125.8 Cr.

2 Give the means of technological changes and clarify the components of it. **10**

OR

2 Show the factors affecting the green revolution in India. **10**

3 What is economic reforms ? Describe the aims of it. **10**

OR

3 Describe the effects of globalization on Indian economy. **10**

4 Give the meaning of small scale industry and explain its importance. **10**

OR

4 Discuss the causes for development of medium scale industries after independence. **10**

5 Evaluate the results of 12th plan. **10**

OR

5 Explain the challenges of 12th plan. **10**

6 Write short note : (any one) **10**

- (1) Give the details of progress of green revolution in India
- (2) Discuss the liberaization, privatization and globalization in economic reforms
- (3) Give the remedies for problems of small scale industries.
